

Het is rond 580 voor Christus. We horen Jeremia spreken tegen zijn mensen die een paar jaar geleden uit Israël zijn weggevoerd in ballingschap naar Babylonië, het huidige Irak, iets ten zuiden van Bagdad. De meeste Joden zijn teleurgesteld, wanhopig en hebben weinig hoop meer. Ze zitten gevangen in een vreemd land, ver weg van Jeruzalem, van de tempel en van God??

De profeet Jeremia is ook al geen zonnetje in huis. Een profeet is normaal iemand die de waarheid zegt, die spreekt namens God en het volk hoop geeft en op de goede weg probeert te krijgen of te houden. Maar Jeremia is een vreemde profeet. Hij spreekt liever niet over zijn God. Vorige week lazen we een stukje van het gevecht:

*HEER, u hebt mij verleid, en ik ben bezweten,
u was te sterk voor mij en hebt mij in uw greep gekregen.
Dag in dag uit lachen ze om mij,
iedereen bespot mij.*

Het is niet voor niets dat zijn andere Bijbelboek 'Klaagliederen' heet. Helaas voor hem, het Woord van God kan hij niet omzeilen. Het brandt voort tot diep in zijn botten. Hij merkt dat hij wordt bespot door zijn volksgenoten. Hij maakt zich niet populair bij zijn volksgenoten: andere, populairdere profeten, waarzeggers en dromers van dienst, zeggen: het zal niet lang duren, dan komt de bevrijding, de thuisreis. Ze proberen het probleem bij uitstek van de Joden op te lossen: daar zijn waar je niet hoort, niet in het Beloofde Land, maar in het wanland, waar je alleen maar weg wilt. Je wilt immers geen asielzoeker zijn, geen vluchteling. Je hebt niet gekozen voor vertrek naar een ander land, naar een betere en veiliger toekomst. Nee, je bent gedeporteerd, weggevoerd. Het lijkt wel of het verleden terugkomt, het lijkt hen alsof ze opnieuw in Egypte zijn, op transport gesteld . . . en de treinen rijden tot in onze eeuw.

Jeremia roept, heel onprofetisch: voor aanpassing aan de bestaande verhoudingen, Realpolitik, Accepteer nu maar dat je hier zit en het zal nog wel even duren voor de ballingschap voorbij is. Settle je nu maar, bouw huizen, plant tuinen, kies bruiden, krijg kinderen. Tot er zeventig jaar voorbij is, drie tot vier generaties. Dan zal de Heer zijn trouw tonen en zijn volk terug brengen, 'doen opstaan' staat er letterlijk. Leer dus maar te leven in dat verre Babel, te midden van de vijand. Geen blinde haat, geen blindelinge angst, maar ook geen onrealistisch optimisme. Het duurt 70 jaar, een heel mensenleven. Er is geen kortere weg naar de grote vrijheid.

Jezus' boodschap lijkt al evenmin vrolijk stemmend. Onze lezing uit Matteüs maakt deel uit van de zogenaamde 'uitzendingsrede'. Matteüs heeft zijn evangelie gegroepeerd rond vijf redevoeringen van Jezus, waarvan de 'Bergrede' de bekendste is.

Bergrede (Mt. 5 – 7)
Uitzendingsrede (Mt. 10)
Parabelrede (Mt. 13)
Gemeenterede (Mt.18)
Eindtijdrede (Mt. 24 – 25)

Het eerste deel van deze toespraak gaat in op de situatie van Jezus en zijn leerlingen als ze de boodschap van Jezus gaan vertellen in Israël. Ze moeten niet naar de niet-Joden gaan, maar zich richten op het eigen volk Israël.

In de tekst van vandaag komen we in een latere tijd, de tijd waarin het Matteüsevangelie is geschreven. Nu heeft het eigen volk geen prioriteit meer, nee, Israël is een vijand geworden. Vorige week lazen we daar al een stuk van: Jezus waarschuwt hen dat ze als schapen onder de wolven worden gestuurd, ze zullen tegenstand en haat ondervinden.

Maar ze moeten niet bang zijn, want de Vader in de hemel vindt hen belangrijk.

Binnen het volk is een conflict ontstaan, op leven en dood. Je kunt je leven verliezen. Er staat: je kunt je psuchè, je wezen, je diepste zijn, je 'eigen ik' kwijtraken. Er vindt polarisatie plaats, conflicten en ruzies binnen de Joodse gemeenschap. Er is tweedracht, men vecht theologische geschillen uit. Men brengt elkaar aan voor de rechtbank. De stemming is bedorven en er worden mensen kapotgemaakt vanwege hun overtuiging, hun geloof in deze Jezus.

Deze tegenstellingen lopen door families en gezinnen heen. Het doet denken aan totalitaire regimes waarbij kinderen hun ouders aangeven omdat ze niet volgens de heersende ideologie leven.

Is dit nu een oproep om hard op te treden, geweld te gebruiken om orde te handhaven? Nee, de boodschap van Jezus van radicale liefde is confronterend genoeg en roept uit zichzelf weerstand op van de gevestigde orde. Die wil namelijk behouden wat er is, houden wat hij of zij heeft, is bang voor verandering, bekering.

Dit pleit voor protesteren, opkomen voor zwakken en verdrukten, maar op een geweldloze manier aandacht vragen voor onrecht. En het gekke is dat dat juist geweld en tweespalt oproept, zegt Jezus.

Je moet eigenlijk verbinding zoeken, maar als dat niet lukt, toch volhouden en desnoods hinderlijk aandacht blijven vragen voor onrecht. Voorbeelden: Mahatma Gandhi, Martin Luther King, Nelson Mandela, Amnesty International, maar ook onbekende gewone mensen.

Mooie voorbeelden van dat laatste:

- Manchester United-aanvaller Marcus Rashford die 20 miljoen ophaalde voor arme gezinnen en de Britse regering oproep om de voedselbonnen voor armen te handhaven
- Patrick Hutchinson die een extreemrechtse tegendemonstrant redt die gewond alleen kwam te staan.

Voor de gemeenten waarvoor Matteüs schreef wat het duidelijk: het einde is nabij. Straks komt er met een grote klap een einde aan deze ellende, want Jezus komt zo terug en herstelt het onrecht.

Dit was echter niet het geval. En nu moeten we iets met deze lastige tekst. Die is rijp voor messcherp misbruik, een wapen in de handen van mensen, gelijkhebberig of kwaadwillend. Je kunt er mee dreigen en zwaaien, maar je kunt hem ook onschadelijk maken: je kunt zeggen dat er niet bedoeld is wat er staat, dat wij anders leven en leefden dan die eerste christenen.

Het lijkt op de situatie waarin wij nu leven: groepen die elkaar verketteren, gelijkhebbers die anderen aanvallen en uitsluiten. Mensen die foute grappen maken en niet kunnen inzien waar dat anderen raakt. Mensen die vanuit emotie gewelddadige dingen roepen die ze wellicht niet in praktijk willen brengen, maar dit alles verhardt gesprekken en uitwisseling van gevoelens. Het lijkt alsof er geen oplossing meer is, geen compromis, geen verzachtende omstandigheden, geen tijd om aan elkaar en de nieuwe situatie te wennen.

Het is tijd voor de grote afrekening, zegt Jezus ook, het loon, de beloning.

En juist daarom roept hij op om de brengers van zijn boodschap te eren en te belonen. Natuurlijk: de boodschap van Jezus van radicale liefde roept weerstand op. En velen, wij ook, willen liever niet veranderen of erkennen dat we dingen verkeerd deden of doen. Jezus roept op om die radicale boodschap van liefde en erkenning van de zwakken te brengen en vraagt ons om die brengers van ongemakkelijke boodschappen niet te verketteren, maar te eren, te ontvangen en een beker water te geven. Want ook zij zijn maar zwakke mensen. Daarin zijn we allemaal gelijk, man of vrouw, van welke kleur of nationaliteit ook, en van wie je ook met je hele hart houdt.

Het is niet voldoende om geen racist te zijn. Je moet anti-racist zijn. Alleen zwijgen is niet voldoende.

Het gaat om wat je doet, niet om wat je bent. In het racisme-gesprek helpt het niet om mensen als racist neer te zetten, maar laten we wel kijken naar wat je doet, welk gevolg je gedrag heeft. Vroeger ging ik als 8-jarige als Zwarte Piet verkleed bij mensen langs de deuren. Was ik een racist? Wel nee! Ik speelde in Amsterdam met vriendjes van allerlei kleur. Maar had dit gedrag racistische kenmerken en had het pijnlijke gevolgen voor gekleurde mensen?

Jazeker!

We hoeven dus niet extra hard op te treden en het gevecht te zoeken. Als we de boodschap van Jezus, van liefde en erkenning van alle mensen, gelijk voor God, brengen aan deze wereld en dat ook consequent voorleven, is dat al radicaal genoeg. Het geheim van liefde is: een ander niet opgeven, afschrijven. Dat zal zeker ook tegenspraak opleveren, misschien ook wel binnen je vriendenkring of zelfs familie. Maar Jezus roept dan op om toch vol te houden. Laat niet je principes varen om de lieve vrede. Durven we dat aan? En durven we te kiezen voor het ongemakkelijke verhaal van mensen waarin de boodschap van Jezus door klinkt? Natuurlijk komt er tegenspraak, maar houd dan vol, zonder extra of zinloos geweld. Herken mensen die opkomen voor kleinen, zwakken, slaven, armen, zieken, geminachte, verdrukte, gemartelde en gevluchte mensen. 'Want', zo zegt Jezus: 'wie een van deze geringen een beker koel water geeft, alleen al omdat het een van mijn mensen is, die zal zeker beloond worden.' Laten we daarom zorgen dat ieder zich welkom voelt in dit huis. Het is vreemd dat wij er nu niet zelf zomaar met elkaar kunnen samenkomen en we moeten op zoek naar manieren om toch gemeente te zijn in deze vreemde, nieuwe wereld. Welkom in dit huis dat niet van ons is, maar van God. Maar omdat wij er welkom zijn, evenals andere mensen, is het ook 'ons huis'. Met open armen, welkom in Gods huis.

Amen.